

Orbán Ottó költészetében nemcsak a játékoság meghatározó vonás, hanem azon belül annak specifikus, a versbeszélő én identitására, kilétére koncentráció formái is, amelyek a pálya nagyjából második felétől (a nyolcvanas évek

74 Nyerges Gábor Ádám

A BIKA, A GAVALLÉR ÉS A KELJFÖLJANCSI

Orbán Ottó „elvont” lírai

alakmásai

előbbi csoportban sok esetben korábbi, klasszikus avagy kortárs alkotótársak (csak pár közismert példát idézve: Balassi Bálint, Arany János, Kölcsey Ferenc, József Attila vagy Tandori Dezső) gyakran parodisztikus elemekkel is kiegészülő féltranszformációjára lehetünk figyelmesek (mikor tehát a megidézett költő [életrajzi] alakja éppúgy, mint költészetének jellemző motívumai, műfogásai egyaránt, de változó mértékben „elkeverednek” Orbán Ottó személyes sorának adott elemeivel, a szerző karakterisztikájának bizonyos vonásaival, illetve költészetének jellegzetességeivel),¹ ugyanúgy megtalálunk szintén konkrét, de egyben immáron fikciós karakterekkel operáló énkettőzéseket is (mikor tehát Orbán Ottó versbeszélő figurái Hamlet vagy Odüsszeusz irodalmi/mitikus alakjával kezdenek hasonulni egymáshoz).² Utóbbi, tehát e nemdirekt, szimbolikus alakokkal behelyettesítve modifikált/árnyalt évnáriációk csoportjában találunk zoomorfizált szimbólumot (az egyszerre állatként – jellemző, kulturálisan hozzá kapcsolt képzetek, vonások által körülhatárolt – és csillagjegyként további vonások mentén jellemzett bika esetében), valamint Orbán Ottó által fogalmi értékűvé megtett alakmást, mint amilyen a mindkét esetben kötetcímként is kiemelt (kozmosz) gavalléré, illetve a keljföljancsi (jegyesé).

Az alábbiakban e három, legfontosabbként és jellemző példaként egyaránt kiemelt alakmást vizsgálom.

Taurusz, Zeusz és a „föld”

„Ehhez a látványhoz én kellettem, az én nehézkességem, karcsúnak korántsem mondható termetem; eklektikus módon keverve a valóság terminológiáját az asztrológiáéval: a szigligeti Alkotóházból elszabadult Bika” – írja egyik önjellemzésében Orbán Ottó.³ A születésének (1936. május 20.) csillagjegyét

kezdetétől fogva) mind lényegesebb hangsúllyal és növekvő arányban jelentek meg. Ezen megoldásokon belül is különbséget tehetünk konkrét és direkt referenciaalakokkal kivitelezett énkettőzés és „elvontabb”, szimbolikusabb pseudoén-figurák megteremtése között. Míg

afféle félig készen kapott metaforizációként átszimbolizáló gesztus – noha nem a legnagyobb hangsúllyal, kötetcímként például sosem kiugratva – hosszú ideig újra és újra alkalmazott eszköze marad Orbánnak, csökönyössége, kitartása, (akarat)ereje példázása gyanánt. Ennek az eljárásnak egyik prototipikus példája a már címében is szimbolikus önkettőzéssel élő *A bika szerelmei* című vers *A fényes cáfolat* kötetből, melynek felütése rögtön fel is fedi a szimbolikus megfeleltetés asszociatív alapjait: „A csillagöv kazántüdejű állata / vastag nyakát leszegve fűjtat bennem”.⁴ A bikái is afféle részleges, illetve rész–egész viszonyra építő önjellemzés, hasonlóan a kalóz (hol többé, hol kevésbé Odüsszeusz figurájával is kapcsolatba kerülő) képzetköréhez. (Utóbbi a szertelen, „kalandozó” fiatalság szimbólumaként – majd az arra már csak emlékezni képes, öreg, valahai kalóz gyanánt.) Mint az iménti példák (illetve „a kozmikus gavalléré”) esetében rendre, úgy a bika esetében is Orbán Ottó saját személyiségének egyik vonását, összetevőjét, karaktere egészét összeadó, legfőbbként számon tartott, meghatározó tulajdonságai valamelyikét személyesíti meg önálló karakterként. Ezzel hangsúlyozva (és egyben ironikus túlzásoknak is teret engedve) hozza létre személyisége afféle partícióiként ezeket az alternatív és emiatt csak részleges (szimbolikus) alteregóként értelmezhető énváltozatokat. Az Orbán Ottó által sokszor és nagy hangsúllyal emlegetett „sugárzó, szilárd mag” személyiségmodelljével⁵ lényegében összefüggő módon írja le e versében Orbán a bikát, illetve személyisége bikaságát, amennyiben a szilárd részek, tehát a megváltoztathatatlan, alapvetésszerűen tételezett emberi és erkölcsi alapértékek letéteményese személyiségének bikarésze: „ő az állandóság és a közhelyek, / az ingatag szesz láng szilárd alapja”.⁶ A második versszakban eggyel részletesebben is kifejti ezt a bizonyos szilárd alapokon nyugvó, de fölötté képlékeny, tehát változásra hajlamos-alkalmas elképzelését saját személyisége felépítéséről: „Földhöz ragadt alak vagyok; / a mindenség úgy játszik velem, ahogy akar. / De miért lennék éppen én más, mint a lényege, / az állhatatlanságában szilárd változatosság?”⁷ (Ugyancsak megfigyelhető, ahogyan Orbán a fenti két sorban eljátszik a bika mint „föld” jegyű csillagkép, a földhözragadtság mint személyiségvonás és a más verseiben [pl. a *Jelentés a versről*ben: „Mostantól a föld. A földvonzás prózája.”]⁸ rendre a hétköznapisághoz, a vers „valóság”-viszonyához, a hétköznapi ember életének kézzelfogható, konkrét rekvizitumaihoz vonzó költészeti ideál hármas jelentéslehetőségeinek egybecsengetésével.) S rögtön a következő két sorban, erre építve árnyalja Orbán allegorikus személyiségverzióinak viszonyát: a nagy, nehézkes, „rögeszmés” és lassú, tehát változékonyságnak, befolyásolásnak „szilárdan” ellenálló bika és a költészetében rendre konvencionális szimbolikus értékkel

megjelenő (tehát szabadságot, csapongást – mikor épp nem kalickába zártan senyved –, szertelenséget jelképező) madarak kettősségét együttesen felmutatva alkotva meg személyisége leírását: „A bikatestben százezer madár repül, / tollak és csőrök ciklonja egy ágyban”.⁹

76 „Nehézkesége” mellett a bika szimbolikus képzetkörének másik Orbán által tételezett, (önmagára vonatkoztatva) hangsúlyozni kívánt alaptulajdonságát: erejét és „robbanékony”, ingerlékeny (mi több: ösztönlényként reagáló) természetét is kihangsúlyozza a *Szép nyári nap, a párkák szóltlanul figyelnek* kötet *A tűzfűző bika* című verse, melynek beszélője a bikaságot, sajátos képzettársítással, egyben még egy metaforizációs eljárással, a vulkánok természetéhez hasonlítja. A vers alappozíciója azonban immáron a kivénhedt kalóz, a fiatalsága elmúlásával sajátosan inadekvát helyzetbe került én válságára rímel. A bika mint ösztönlény zabolázatlan, kendőzetlen vágyai irányította nemiségének¹⁰ még meglévő ösztönei és öregedő, elhasználandó testi állapota közötti feszültséget egy kialvó vulkán „emlékeihez” hasonlítja a vers: „A robbanékony és nehézkes bika jegyében születtem, / mindenem a testhez van kötve; / most, hogy a test kihűl, elbizonytalanodom. / [...] / mit kezdjen ott, ahol a légies közegben / csak az eszmék szűznemzése divatozik, semmi nemiség... / a kialvó vulkán a régi kitörések / bugyborgó lávafolyamára emlékezve didereg”.¹¹ Az idézett szövegrész és a korábban emlegetett, fiatalság–öregség témájú versek alaphelyzetének párhuzamossága is megvilágítja: bár Orbán Ottó más-más személyiségvonalak hangsúlyozására alkotja meg e szimbolikus rész–egész énváriánsait, azok gyakran valamelyest felcserélhetőnek is bizonyulnak, mikor ugyanannak az alapdilemmának, a fiatalság lehetőségének és képességeinek lassú, fokozatos elvesztésének, az öregedő test, de fiatalságára még emlékező lélek belső feszültségének, illetve a korosodó én számára megmaradó lehetőségek mindinkább szűkülő körének megverselése kerül egy-egy mű középpontjába.

Orbán egy a korábban idézettnél későbbi (1994-es) esszéjében ismét részletesen ír (a horoszkóppal és az asztrológiával szemben való, általános szkepticizmusát finom iróniával jelezve) a bika csillagjeggyel (illetve, pontosabban, az az által jelképezett személyiségvonásokkal) való kapcsolatáról. A (valamelyest szintén szimbolikus alteregót jelző esszékötetecímmel bíró) *Boreász sörénye* legelső szövegeként olvasható *Részletes önéletrajz*ban Orbán (Boreász alakjától előbb az Oroszlán csillagképig, majd az asztrológiáig és onnan a bika jegyig eljutva gondolatmenetében) önnön „bikaságát” (még ha ironikus felhanggal is) látványos gesztussal, sorsszerűségként írja bele saját életnarratívájába, olyannyira, hogy még végzetes betegségének első kötetbeli említését is összekapcsolja vele (egyszersmind ismét kiemeli a bika mint földjegy lényegességét): „Boreász... Hát ez meg hova lett? Egy perce még itt fűjt. Megvan. Ott, ni, odafönt! Épp most heveredik le nagy lomhán a

mennyboltozatra. Most azt játssza, hogy ő az Oroszlán csillagkép. Apropos, csillagok az égen. Mondtam már, hogy májusi vagyok? Nem? Hát most mondom. A bika jegyében születtem. A bika jegye jó jegy egy költőnek. Földjegy. Maga a nehézkedés. Zsíros, fekete rögök. Csernozjom. Nem épp az ideális talaja az okkult tudományoknak. Tanult barátom, a jövőmondó, már csak a hosszú, sovány nyaka közepe táján világrekordokat ugráló ádámscutkája és elálló fülei következtében is hamisítatlan csillagjós küllemű mestere minden horoszkópnak, aggódva néz jövőm elébe. A fejem körül lát valamit, nyilván valami rosszat. Nem mondja, hogy mit, azt nem engedi a szakmai etika, de a saját fejét azért ingatja, azt megengedi a csillagjósok erkölcse, és ettől fogva hetente fölhív és izgatottan érdeklődik a hogylétem felől. Ez így megy egy jó évig, még tovább. Egyre kevésbé tudja leplezni a csalódottságát, míg végre becsületből fölhívom és közlöm vele a megfejtést: Parkinson-kór, még hozzá annak egy ritkább fajtája, nem a remegős, hanem a bénulós. Fölsikolt a boldogságtól: – Na ugye, hogy megmondtam! Na ugye, hogy bele volt írva a csillagokba! – Én meg, ha a gyógyszer épp engedi, eltűnődhetem az emberi jóság mibenlétéről, különös tekintettel a csillagöv jelképes állatfiguráira. Merthogy az ascendensem a hegyek kecskéje, egy nemesen magányos lény, egy töprengő sziklamászó, a Bak. Egy esszéíró. Egy nagy sikerű értelmiségi”.¹²

Új Forrás 2022/4 – Mverges Gábor Ádám: A bika, a gavallér és a keljőfölganci + Orbán Ottó „elvont” lírai alakmásai

A régivágású gavallér és a csakazértis-keljőfölganci

Ugyancsak jellemző közös vonása az Orbán-versekben feltűnő számtalan alakmás-lehetőségnek, hogy „csökönységük” sajátos daccal is elegyedik. Mindennek szituatív alapképlete az ezt tematizáló versekben (lévén az orbáni versbeszélőnek, ezen hasonlítások állandójának is alapvető vonása) lényegében változatlanul egyforma: a mindenkori én számos nehézséggel (pl. szegénység, félárvaság, intézeti gyermekkor), hátráltatással (pl. irodalmi társtalanság, „igaztalan” vagy félreértett kritikai vádak-olvasatok, a költő számára ellenszenves, új irodalmi irányzatok stb.) és sorscsapással (apja halála, gyógyíthatatlan betegség) néz szembe (egyedül!), s bár mindenkori „ellenfelei” és akadályai nála minden esetben erősebbnek, legyőzhetetlennek tűnnek föl, a „földre kerülő”, meggyengített-megrendült én dacosan tovább harcol, csökönösen, csakazértis küzd ezek ellenében. S bár e kilátástalan küzdelmek során eleve vesztesre ítéltetett pozícióban találja magát, az esélytelenségétől függetlenül mégis tovább tevékenykedő, „szívós” én éppen ezen álhatatossága miatt rendre (gyakran intakt pátosszal, de számos esetben öniróniával is árnyaltan) morális fölényben vívja formailag vesztes, erkölcsi értelemben mégis győztes csatározásait.

Ilyen értelemben, értelmezési tartományban (is) közös nevezőre hozhatók az életmű (Margócsy István találó megnevezését kölcsönözve) önarckép-verseiben¹³ körvonalazódó direktebb-konkrétabb, illetve elvontabb, inkább csak leolvastva beazonosítható, mintsem Orbán által karakteresen (külön névvel, metaforikával) megrajzolt én-változatok (utóbbira példaként hozható az általam rendre Don Quijote-szerű, szélmalomharcot vívó, de a versekben külön sosem azonosított attitűdöt felvevőként körülírt orbáni szerepminta alanya). Ebben az értelmezési körben hangolható össze Hamlet figurájának intellektuális magánya, társtalansága, Odüsszeusz kiapadhatatlan leleménye és kitartása, illetve a „csökönyös” bika ereje és „nehézfejsége”. Ebbe a topikus vonulatba szintén beilleszthető a kozmikus gavallér, az inautentikusan anakronisztikus, maradi-ósvi megkésetttségében viszont valójában univerzális, örök állandóságot reprezentáló alakja, illetve a leküzdhetetlenséget, elnyúlhatlanséget reprezentáló kelj-följancsi-figura. (Nem véletlen, hogy korabeli kritikájában Margócsy István is együtt, szorosan összekapcsolódó jelenségekként – mi több, egyazon figura *alakmásaiként* emlegette, kiemelve épp e két szereplehetőséget: „folyamatosan teremti verseinek senki mással össze nem téveszthető *beszélő* figuráját, azaz a »kozmosz gavallért«, a »kelj-följancsit« stb.”)¹⁴ A mindig visszapattanó játékfigura ugyanis szintén a „szívósságot”¹⁵, dacos kitartást, elnyúlhatlanséget és emiatt a Tarján Tamás által is Orbán költészetének egyik lényeges vonásaként kiemelt sajátos „mégis-morált”¹⁶ reprezentálja.

Már az Orbán-költészetben roppant gyakran használt verslogikára (melynek egyszerűsített, sematikus képlete: emlékezés-szembenézés [jellemzően: fiatalabb és érettebb énváltozatok ütköztetése által] csapás [jellemzően: háború vagy betegség] felidézése/leírása túlélés vagy dacolás [jellemzően: a szerelem vagy a művészet felszabadító ereje által] fiatalság szertelenségének megidézése csoda [gyakori képtársítással: repülés]) épülő *A teremtés arca* című versben is a fentiek mintájára, e logikai láncolatban jelenik meg a túlélés (mint csodás emberi képesség) reprezentánsaként a kelj-följancsi kifejezés (melynek „hétköznapi” csodás jellegére építve következik a verszárlat nem evilági, csodás eleme): „Elcsavarogtam a fák meg az évek közt Magamat látom a kucsma / alatt göndör és dérmegeste haj nincs föltámadás / és a csodák mezején szabvány-házak az erkélyről újgazdagék / kutyája ugat / de a sejtek közt áramló vér föltalálja az általános és tündöklő / emberi relativitást / a tökéletes kelj-följancsi halálban és háborúban kipróbált / elméletét / és mit számít az hogy melyikünk meddig él ha sorsunk összefügg”;¹⁷ valamint: „Látom a teremtés arcát A csillagokkal sebhelyes fekete fűben / eltorzult pofájú kölykök falják a lopott almát / [...] / míg gubancos hajukra sugárban dől a ragyogás egy / meghatározhatatlan pontból / ahol véges és végtelen találkozik és a megszakadt izom már a / repülés maga”.¹⁸

S noha maga a kifejezés Orbán egész életművében mindösszesen három alkalommal, a fent idézett, még a *Távlat a történethez* kötetben megjelent versben, valamint 1992-es kötetének egyik hangsúlyos önéletíró versében (*Kabala*) s a gyűjtemény címében kiugratva fordul elő, mégis (ez utóbbi előfordulás kiemelő-hangsúlyozó gesztusértékétől sem függetlenül) kiemelten fontosnak számít, legfőképpen épp e költői énváriánsok, önmintázó szereplehetőségek, önarckép-változatok reprezentációja és nagyszabású felmutató gesztusa okán. Ezt szemlélteti Tarján Tamás gondolatmenete is, mely egyszersmind fontos, továbbgondolásra érdemes szempontként veti föl a Nagy László-i, valamint az orbáni költészet és költői attitűd (jelölt) kapcsolódási pontjainak lehetséges jövőbeli vizsgálatát: „Különösen sokat mond a *Kocsmában méliáz a vén kalóz* kötet cím. A menni/maradni, veszni/újjaszületni kettősségét a maga groteszk módján *A keljföljancsi jegyese* infantilizáló méltóságában tudósította. (Igen érdekes lenne végiggondolni az összefüggéseket Orbán Ottó utolsó másfél évtizede és az általa a *Nagy László-émlékem* cikkelyeiben is ünnepelt »titkos barát«, a *Vidám üzenet...* szerinti »Kedves Ezüstfej«: Nagy László utolsó másfél évtizede között. Persze eltérő történeti, lírai és személyes helyzetben, de mindkettejüket kísértette a seb-motívum; mindketten figurális kifejezési lehetőségeket kerestek a »se kint, se bent«, »se vele, se nélküle« állapotának egyszerre és egymásban való ábrázolására, a múltat és a jelent szembeesítő, időütköztető kiábrándulás-, illetve hitversek komponálására; Nagy László a betyár, Orbán Ottó a kalóz többféleképp megjátszott alakjában.”¹⁹ Külön kiemelendő Tarján értelmezéséből ez a bizonyos „se kint, se bent” motívum, mely egyszersmind a keljföljancsi-figura értelmezhetőségének másik lehetséges jelentéstartományára is rávilágít: a folyamatos ingamozgásban ide-oda dőlő játékfigura ugyanis nemcsak nem „terül el” vagy marad lent egyik-másik irányba dőlve, de folyamatos mozgásban is van; az Odüsszeusz alakja kapcsán is emlegethető instabilitás élménye ugyancsak beleolvasható „örkomozgó”, folyvást „kitérő”, se itt-se ott leledző karakterisztikájába. Ilyen értelemben metaforikus alakja nem csupán a „nem marad lent” szívósságában, de (maradékalanul) sehova sem tartozó, nyugvópontot nem lelő, „kalandozó” (itt ugyancsak gondolhatunk Odüsszeusz és „a kalóz” eggyel univerzálisabb alakjára és képére) mi-voltában nagyobb általánosságban is rokoníthatónak bizonyul az Orbán Ottó lényegében egész költészetében folyvást meg- és újraalkotott versbeszélői karakterisztikával.

Új Forrás 2022/4 – NyerGES Gábor Ádám: A bitka, a gavallér és a keljföljancsi + Orbán Ottó „elvont” lírai alaknásai

¹⁹ Ehhez lásd bővebben: NYERGES Gábor Ádám, *Hagyomány- és szerepviszonyok Orbán Ottó nyolcvanas évekbeli lírájában*, Irodalomtörténet, 2020/3, 299–315.

² Ehhez lásd bővebben: NYERGES Gábor Ádám, *A kalandozó kölyök és a vén kalóz: Orbán Ottó Hamlet és Odüsszeusz szerep(kör)eiben*, Látó, 2021/10, 82–96.

³ ORBÁN Ottó, *Honnan jön a költő?*, Bp., Magvető, 1980, 61.

⁴ ORBÁN Ottó, *A fényes cáfolat*, Bp., Magvető, 1987, 13.

⁵ Lásd: „Több helyütt és többen (ő maga is) értelmezték már Orbán Ottó »sugárzó, szilárd mag« képzetkörét, mely a saját, preferált identitáskonstrukciót egy mindig csak változásában-változataiban, tehát újabb és újabb tapasztalatok és ismeretek által változni mindig képes és akaró, de alapvetéseiben (mint mondjuk: humanizmusa, demokratizmusa) stabil alapokon nyugvó képződményt látattja. Ehhez a felfogáshoz nagyban hozzájárul az a szemléletmód, mellyel Orbán minduntalan több szempontot kíván egyszerre vizsgálni, a magáét folyton felülírva, alakítva, hozzápróbálva a mindenkori »másikhoz« vagy »másikkához«. Nem totális, nihilista relativizálás ez – ezért szavatol a mindezek mélyén »sugárzó, szilárd mag« –, de nem is a reakciós konzervativizmus megingathatatlan stabilitása”. (NYERGES Gábor Ádám, *Prózaik kérdések: Orbán Ottó: Összegyűjtött prózai munkái I–II*, Alföld, 2020/1, 91–92.)

⁶ ORBÁN, *A fényes cáfolat*, i. m., 13.

⁷ *Uo.*

⁸ ORBÁN Ottó, *Emberáldozat*, Bp., Magvető, 1973, 5.

⁹ ORBÁN, *A fényes cáfolat*, i. m., 13.

¹⁰ *A visszacsavart láng* kötet *Minotaurus* című rövid versében Orbán sajátos ember-bika önképét egyszerre köti a szexualitáshoz és nemzőképesség, valamint az agresszió és „nehézség” fogalmi bázisához: „Föld-föld-rakéta spermák. Negyven év a labirintusban. A családfenntartó szörnyeteg gondoljai. A Bika-csillagképből kibővül a vers, az öklelő nehézkedés” (ORBÁN Ottó, *A visszacsavart láng*, Bp., Magvető, 1979, 39). Szintén a zabolázatlan nemiséggel összefüggésbe hozva (bár a korábbi példánál messzemenően kevésbé közvetlenül, épp csak érintőleg önmagára [is] vonatkoztathatóan – a csillagkép említése által) említi a bika képzetkörét az *Ostromgyűrűben* kötet *A tavasz fűzöld műtőjében* című verse, melyben előbb a profán-apokrif ógörög vallási jelenet (a *tehénszemű* Héra féltékenysége a bikává változva félrelépő Zeuszra) fontos szimbólumaként, majd ezzel kapcsolatban a túléléssel járó újjászületés képességével (a betegséggel való dacolás küzdelmeivel – egyszersmind már egygel direkterrel életrajzi áthallás által) kerül kapcsolatba a bika ereje, kitartása, letörhetetlen harcossága. (ORBÁN Ottó, *Ostromgyűrűben*, Bp., Magvető, 2002, 27.)

¹¹ ORBÁN Ottó, *Szép nyári nap, a párkák szótlannal figyelnek*, Bp., Magvető, 1984, 39.

¹² ORBÁN Ottó, *Boreász sörénye: Rajzok és falfirkák*, Bp., Magvető, 2001, 11–12.

¹³ MARGÓCSY István, *Orbán Ottó: A keljőljancsi jegyese*, 2000, 1994/6, 55.

¹⁴ *Uo.*, 56.

¹⁵ Melynek vele kapcsolatos említését Orbán egyrészt gúnyos kiforgatással a betegsége folyamánként elkerülhetetlennek tűnő halállal szembeni dacolásának negatív-csalódott minőségeként állítja be (név nélkül) Odorics Ferenc róla szóló konferenciaelőadására utalva egyik rövid esszéjében: „az egyik hozzászóló, látni valóan nem a témául választott szerző elfogult híve, nevezett szerzőnek az irodalomelméleti rosszban mint olyanban való megrögzöttségét jellemzendő e szavakat mondta róla, azaz rólam (emlékezetből idézem; az értékes szövegnek nem néztem utána!): »Csapkod. Hadonászik. Nem hagyja magát. Hihetetlenül szívós költő!« Semmi kétségünk afelől, hogy Arisztotelész és Harold Bloom esztétikai tárgyú műveinek olümposzian emelkedett nyelvezetéből demotikus görögre fordítva a fenti szöveg így hangzana: »Mi a lófoszló? Még mocorogosz!« Hát igen. A rólunk kialakult, annyira, amennyire jó benyomást kénytelenek vagyunk egy töredelmes beismeréssel lerontani. A mű beleérzésű líraszakértő igazat állít (ha nem is valódit). Mocorgunk, de még mennyire! Félholtan is, ágyban fekvő is, ha másképp nem, hát gondolatban a nyakunkba akasztjuk a postástáskát, és hozzuk-visszük a híreket”. Másrészt viszont a szöveg végkicsengésében éppen e vonást jelöli ki az egyik legfontosabb művészi eszközként – a maradandóságra, halhatatlanságra törekvés nemes céljaként is: „Más módon közelítve a kérdést, Hirosimában állva maradt egy fal, és azon a falon egy ember árnyképe látható. A robbanás pillanatában egy japán illető ma már kideríthetetlen okból ott állt vagy ült a fal előtt, és testével fölfogott valamennyit a pokoli várú villanásának vakító fényzöngéből, amely szó szerint odaégette őt a falra. Mármint a nagy kérdés az,

hogy akarnak-e önök örökké élni. Igen? Nem gond! Válasszanak maguknak [...] egy jó kiállású falat! A többi fény és árnyék, szakma és szerencse kérdése". (ORBÁN, *Boreász sörénye*, i. m., 117–118.)

¹⁶ TARJÁN Tamás, *Orbán Ottó: A XX. század költői*, Bárka Online, 2014. február 17. <http://www.barka-online.hu/uzenet-a-palackban/3873-uezenet-a-palackban-22>

¹⁷ ORBÁN Ottó, *Távlat a történethez*, Bp., Magvető, 1976, 32–33.

¹⁸ *Uo.*, 33.

¹⁹ TARJÁN Tamás, *Philoktétész nem tér vissza: Orbán Ottó búcsúja*, Kortárs, 2003/10.

